

LETNO POROČILO O IZVEDENEM UKREPU:

**SPODBUJANJE OSNOVNE ODBIRE
IN MENJAVA ČEBELJIH MATIC**

ZA PROGRAMSKO LETO 2018,

v skladu z Uredbo o izvajanju programa ukrepov
na področju čebelarstva v
Republiki Sloveniji v
letih 2017-2019 (Uradni list RS, 73/16)

Lukovica, julij 2018

- Naslov:** Spodbujanje osnovne odbire in menjava čebeljih matic.
- Naročnik:** REPUBLIKA SLOVENIJA,
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO GOZDARSTVO IN
PREHRANO,
Dunajska cesta 22
1000 Ljubljana
- Izvajalec plačila:** REPUBLIKA SLOVENIJA,
MKGP, AGENCIJA RS ZA KMETIJSKE TRGE IN RAZVOJ
PODEŽELJA,
Dunajska cesta 160
1000 Ljubljana
- Izvajalec:** Čebelarska zveza Slovenije
Brdo pri Lukovici 8
1225 Lukovica
- Oznaka pogodbe:** POGODBA št. 2330-17-000074
- Vodja projekta:** dr. Peter Kozmus (ČZS)
Skrbnik pogodbe: dr. Peter Kozmus (ČZS)
- Sodelavci (ČZS):** Aleš Bizovičar (ČZS)
Petra Stropnik (ČZS)
- Avtor poročila:** dr. Peter Kozmus (ČZS)

Rezultati so nastali v okviru Programa ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2017-2019, ki je bil financiran iz sredstev državnega proračuna in proračuna Evropske unije.

Vodja Projekta: dr. Peter Kozmus

Boštjan Noč, predsednik ČZS

KAZALO VSEBINE

1	POVZETEK	4
2	UVOD.....	5
2.1	CILJ RAZISKAVE	5
3	MATERIAL IN METODE	6
3.1	Načrtovanje ukrepa	7
3.2	Zbiranje interesa vzrejevalcev za odkup matic	8
3.3	Informiranje terenskih svetovalcev in čebelarjev o ukrepu	8
3.4	Dogovarjanje z vzrejevalci glede števila oddanih matic v ukrep ter naročilo le teh.....	8
3.5	Pregledovanje stanja čebel pri posameznih čebelarjih in dogovarjanje za sodelovanje v ukrepu menjave.....	9
3.6	Sprejemanje potreb po menjavah matic s strani terenskih svetovalcev	9
3.7	Naročanje usklajenega števila matic pri vzrejevalcih.....	9
3.8	Usklajevanje potreb čebeljih matic z razpoložljivimi maticami v okviru ukrepa...	10
3.9	Informiranje terenskih svetovalcev o številu dodeljenih matic posameznemu čebelarju.....	10
3.10	Informiranje vzrejevalcev o naslovih terenskih svetovalcev za razpošiljanje matic in razpošiljanje matic	11
3.11	Razdeljevanje matic določenim čebelarjem.....	12
3.12	Prejemanje obrazcev o izvedeni menjavi pri čebelarjih s strani terenskih svetovalcev JSSČ	12
4	REZULTATI - DOSEŽENI CILJI UKREPA.....	12
4.1	Izvedba menjave matic.....	12
4.2	Izvedba nadzora nad menjavo čebeljih matic	15
5	RAZPRAVA, ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA.....	16

1 POVZETEK

Čebelarska zveza Slovenije je v letu 2018 nadaljevala ukrep Spodbujanje osnovne odbire in menjava čebeljih matic. Ukrep smo izvajali v okviru uredbe o izvajanju Programa ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2017 – 2019 (Uradni list RS, št. 73/2016), za leto 2018, na podlagi pogodbe št.: 2330-17-000074 z dne 11. 4. 2017 med MKGP, ARSKTRP ter ČZS.

Ukrep smo izvedli v sodelovanju s terenskimi svetovalci JSSČ, ki so med čebelarji pregledovali stanje čistosti kranjske čebele ter vzrejevalci matic. Terenski svetovalci so v primeru, da so v določenih panjih pri čebelarjih ugotovili več kot 2 odstotka čebel križancev, čebel z rumenimi obročki na zadku, čebelarjem svetovali zamenjavo matic v okviru ukrepa. Na drugi strani smo sodelovali z vzrejevalci čebeljih matic, ki so v preteklem letu opravili direktno testiranje matic in so nam za namen izvedbe ukrepa ponudili v odkup določeno število gospodarskih matic.

V mesecu juniju in juliju smo izvedli zamenjavo matic pri 269 čebelarjih, pri katerih so terenski svetovalci ugotovili več kot 2 % čebel križancev in ki so ob tem izrazili pripravljenost za sodelovanje v ukrepu. Skupno smo zamenjali načrtovanih 1200 matic po vsej Sloveniji, kar je bil tudi cilj ukrepa. Ob menjavi so terenski svetovalci čebelarje informirali o pomenu ohranjanja kranjske čebele in o morfoloških znakih, po katerih se kranjska čebela razlikuje od italijanske in buckfast čebele. V okviru nadzora čebelarjev smo ugotovili, da so čebelarji s prejetimi maticami večinoma zadovoljni in da zamenjane matice v družinah primerno zalegajo.

2 UVOD

V Sloveniji je kranjska čebela (*Apis mellifera carnica*) zaščitena in avtohtona čebelja podvrsta. V številnih deželah so avtohtone čebele zaradi vnašanja novih pasem oz. podvrst z leti izginile, v Sloveniji pa se je čista avtohtona čebela ohranila vse do dandanes. Čebelarji jo zaradi svetlo sivih dlačic na obročkih zadka imenujejo kranjska sivka. Slovi po svoji krotkosti, delavnosti in odlični orientaciji.

Pomembnosti naše avtohtone čebele se zaveda tudi država, zato se je z izjavo št. 42 v pristopni pogodbi k Evropski uniji zavezala, da bo še naprej izvajala vse ustrezne ukrepe, potrebne za ohranitev avtohtone kranjske čebele na ozemlju Republike Slovenije. Podlaga za ukrepe je 68. člen Zakona o živinoreji (ZŽiv) (Uradni list RS, št. 18/02, 110/02-ZUreP-1 (8/03 popr.), 110/02-ZGO-1, 45/04-ZdZPKG), ki v osmi alineji drugega odstavka opredeljuje kranjsko čebelo kot avtohtono pasmo, 70. člen tega zakona pa določa posebno varstvo avtohtone pasme čebel.

V preteklih letih je bilo ugotovljeno, da je zaradi različnih vzrokov v populaciji kranjske čebele v Sloveniji prisotno vse več čebel križancev, ki dolgoročno predstavljajo grožnjo za obstoj kranjske čebele v Sloveniji. Na eni strani se srečujemo, na zahodnem delu države ob meji z Italijo, s povečanim odstotkom čebel križancev zaradi bližine italijanske čebele (*Apis mellifera ligustica*), na drugi strani pa se na posameznih delih države srečujemo s povečanim odstotkom čebel križancev, zaradi drugih vplivov. Na širjenje križancev po državi ima negativni vpliv vsakoletni promet s čebelami, zato problematika ni omejena le na zahodni del države in Koroško, kjer smo v zadnjem obdobju zasledili veliko število križancev z Buckfaško linijo čebel, s katero čebelarji nekateri večji čebelarji v Avstriji. V okviru ukrepa smo čebelarje informirali o nujnosti izvajanja ukrepa menjave čebeljih matic v primeru, da v svojih družinah ugotovijo prekomeren odstotek čebel križancev.

2.1 CILJ RAZISKAVE

Cilj ukrepa spodbujanje osnovne odbire in menjava čebeljih matic je izboljšanje rastnih lastnosti kranjske čebele in omejitev širjenja drugih podvrst čebel na območju Republike Slovenije. Cilj bo dosežen, če bomo čebelarjem uspeli predstaviti prednosti kranjske čebele in če jih bomo poleg tega tudi usposobili prepoznavati čebele križance. V okviru ukrepa smo si zadali dva cilja:

- Menjavo matic opraviti pri več kot 200 čebelarjih v letu 2018
- Zamenjati matice v najmanj 1000 čebeljih družinah v letu 2018

3 MATERIAL IN METODE

Ukrep smo izvedli v sodelovanju s terenskimi svetovalci, ki so med čebelarji pregledovali stanje čistosti kranjske čebele. V primeru, da so v določenih panjih ugotovili več kot 2 odstotka križancev, čebel z rumenimi obročki na zadku, so čebelarjem svetovali zamenjavo matic v okviru ukrepa. Ob tem smo sodelovali z vzrejevalci čebeljih matic, ki so nam za namen izvedbe ukrepa ponudili določeno število matic v odkup. V mesecu juniju smo izvedli zamenjavo matic, pri čebelarjih, ki so izrazili pripravljenost za sodelovanje v ukrepu. Ob tem so jim terenski svetovalci tudi poučili o morfoloških znakih značilnih za kranjsko čebelo, ter o pomembnosti ohranjanja kranjske sivke v Sloveniji.

Izvedbo ukrepa v letu 2018 smo tudi razdelili na več nalog, ki jih je bilo potrebno izvesti v pravilnem zaporedju in v točno določenem časovnem obdobju. Ker je vzrejna sezona za vzrejo čebeljih matic kratka ter tudi obdobje, ko je primerno opraviti menjavo matic in ostala čebelarska opravila, smo ključne naloge izvedli v mesecu maju in juniju. Zaradi boljše preglednosti so naloge zapisane v preglednici (Preglednica 1) ter podrobneje opisane v nadaljevanju.

Preglednica 1: Seznam nalog, ki so bile izvedene v okviru ukrepa menjave v letu 2018 ter njihov čas izvedbe

Naloga:	čas izvedbe
Načrtovanje ukrepa	januar 2018
Zbiranje interesa pri vzrejevalcih za odkup večjega števila matic.	februar, april 2018
Informiranje terenskih svetovalcev in čebelarjev o ukrepu.	marec in april 2018
Dogovarjanje z vzrejevalci glede števila oddanih matic v ukrep.	marec in maj 2018
Naročilo matic pri vzrejevalcih.	maj 2018
Pregledovanje stanja čebel pri posameznih čebelarjih in dogovarjanje za menjavo.	maj in junij 2018
Sprejemanje potreb po menjavah matic s strani terenskih svetovalcev JSSČ.	junij 2018
Naročanje usklajenega števila matic pri vzrejevalcih	8. maj 2018
Usklajevanje potreb čebeljih matic z razpoložljivimi maticami v okviru ukrepa	junij 2018
Informiranje terenskih svetovalcev o številu dodeljenih matic posameznemu čebelarju	21. junij 2018
Informiranje vzrejevalcev o naslovih terenskih svetovalcev kamor so poslali matice.	22. junij 2018
Razpošiljanje matic s strani vzrejevalcev terenskim svetovalcem.	26. junij do 3. julij 2018
Razdeljevanje matic določenim čebelarjem	27. junij do 4. julij 2018
Prejemanje obrazcev o izvedeni menjavi pri čebelarjih s strani terenskih svetovalcev JSSČ. Izvedba nadzora nad menjavo čebeljih matic.	julij 2018

3.1 Načrtovanje ukrepa

Ukrep menjave čebeljih matic Čebelarska zveza Slovenije izvaja že v letih od 2014 dalje. V določenem delu je bil ukrep, v podobnem obsegu opravljen že v obdobju 2011-2014. Čebelarji, ki so prejeli matice v prvih letih izvajanja ukrepa so v določenih primerih poročali, da so bile dobljene matice v slabšem stanju, kot če jih sami naročijo pri vzrejevalcih in prejmejo po pošti. S tem v zvezi smo ob načrtovanju ukrepa razmišljali v smeri, da bi bil čas, ko bi bile matice na poti od vzrejevalca do čebelarja čim krajši. Postavili smo okvir ukrepa znotraj katerega smo ukrep v nadaljevanju tudi izvedli.

3.2 Zbiranje interesa vzrejevalcev za odkup matic

Vzrejevalci čebeljih matic načrtujejo okvirni obseg vzreje matic v posamezni sezoni že v zimskem in zgodnje spomladanskem času. S tem v zvezi smo jih že v zimskih mesecih obveščali o predvidenem ukrepu in o številu potrebnih matic, ki bi jih v okviru ukrepa želeli odkupiti. Pri tem smo upoštevali tudi pogoj, ki je bil postavljen že v prejšnjih letih, da bodo v ukrepu lahko sodelovali le vzrejevalci, ki so v preteklem letu uspešno opravili direktno testiranje. Pri izboru vzrejevalcev smo v letošnjem letu dali prednost tistim, ki v lanskem letu v ukrepu niso sodelovali.

3.3 Informiranje terenskih svetovalcev in čebelarjev o ukrepu

V skladu s pripravo ukrepa smo v mesecu marcu in aprilu 2018 terenske svetovalce in čebelarje informirali o vsebini in izvedbi ukrepa. Terenskim svetovalcem smo predstavili kako bo ukrep potekal v letu 2018 in kakšna je njihova vloga pri tem. Obveščanje terenskih svetovalcev je potekalo preko elektronske pošte, dodatne informacije pa smo jim nudili preko telefonskih pogovorov. Čebelarje smo o ukrepu informirali preko informacij, ki smo jih dodali na spletno stran www.czs.si ter preko obvestila, ki smo ga objavili v glasilu Slovenski čebelar.

3.4 Dogovarjanje z vzrejevalci glede števila oddanih matic v ukrep ter naročilo le teh

K sodelovanju v ukrepu menjave čebeljih matic smo povabili vzrejevalce, ki so lahko v kratkem obdobju ponudili v odkup število čebeljih matic. Seznam vzrejevalcev, ki so sodelovali v programu ter število matic, ki so jih odkupili od njih je prikazano v naslednji preglednici (Preglednica 2). Usklajeno število matic smo naročali dne 8. maja 2018, da so vzrejevalci imeli za izvedbo naročila na razpolago dovolj časa.

Preglednica 2: Seznam vzrejevalcev, ki so sodelovali v ukrepu ter število oddanih matic v ukrep v letu 2018

Ime	Priimek	Naslov	Pošta	št. matic
Jože	Herbaj	Nedelica 29	9224 Turnišče	50
Julij	Pokorni	Gačnik 3	2211 Pesnica	50
Mitja	Nakrst	Žeje 30	1233 Dob pri Domžalah	100
Erik	Kapun Maršik	Vaneča 70a	9201 Puconci	100
Janez	Dremelj	Dragovšek 13	1275 Šmartno pri Litiji	150

Darko	Grm	Hude Ravne 1	1273 Dole pri Litiji	200
Jože	Vidovič	Apače 300	2324 Lovrenc na Dr. Polju	150
Robert	Bali	Apače 303	2324 Lovrenc na Dr. Polju	200
Andrej	Zemljič	Boračeva 33	9252 Radenci	200
				1200

3.5 Pregledovanje stanja čebel pri posameznih čebelarjih in dogovarjanje za sodelovanje v ukrepu menjave

Terenski svetovalci JSSČ so na podlagi pridobljenega znanja na delavnici v letu 2013 in 2014 pregledovali stanje »čistosti« kranjske čebele pri posameznih čebelarjih, ki so izkazali interes za pregled. S tem v zvezi je bilo v reviji Slovenski čebelar, ki je izšla v začetku maja tudi obvestilo o pregledovanju čebeljih družin in povabilo čebelarjem k sodelovanju v ukrepu.

3.6 Sprejemanje potreb po menjavah matic s strani terenskih svetovalcev

Terenski svetovalci so v obdobju maj in junij 2018 obiskovali čebelarje, ki so izrazili dvom o čistosti čebel v njihovem čebelarstvu. Terenski svetovalci so jih obiskali in v primeru, da so v določenih družinah ugotovili več kot 2 odstotka čebel z rumenimi obročki predlagali zamenjavo matic v okviru ukrepa. V primeru, da se je čebelar s predlogom strinjal je terenski svetovalec na zbirni seznam vpisal potrebne podatke o čebelarstvu. Ob tem so terenski svetovalci čebelarje tudi poučili o lastnostih, ki kranjsko čebelo ločijo od drugih ras in o pomenu zamenjave matic. Do 20. junija 2018 so terenski svetovalci zbrane podatke posredovali na ČZS, da smo ugotovili kolikšne so skupne potrebe čebelarjev za menjavo matic. Pri tem smo ugotovili da so terenski svetovalci skupno zbrali povpraševanje po menjavi za 1526 matic. 32 čebelarjev ni izpolnjevalo kriterija o urejenosti evidenc, zato jih v ukrep nismo vključili

3.7 Naročanje usklajenega števila matic pri vzrejevalcih

Vzrejevalce smo predhodno povprašali o pripravljenosti sodelovanja v ukrepu in o možnosti oddaje v odkup večjega števila matic na določen datum. Na podlagi dobljenih odgovorov in uskladitve ponudb s ciljem, da zamenjamo 1200 matic smo določili datum za menjavo in vzrejevalcem poslali naročila na podlagi katerega so lahko planirali vzrejo in nadaljnjo prodajo čebeljih matic. Pri tem smo upoštevali njihov večinski predlog, da matice na pošto oddajo v torek, ker imajo tako organiziran proces dela.

3.8 Usklajevanje potreb čebeljih matic z razpoložljivimi maticami v okviru ukrepa

Od terenskih svetovalcev smo sprejeli izpolnjene zbirne obrazce z informacijami o številu čebelarjev in številu matic, ki so jih za menjavo predlagali terenski svetovalci. Interes za vključitev v ukrep je izkazalo 300 čebelarjev, pri katerih bi bilo potrebno zamenjati 1526 matic. Na podlagi pregleda izpolnjevanje pogojev čebelarjev, zastavljenega cilja in finančne pokritosti, smo se odločili za menjavo 1200 matic pri 269 čebelarjih. Število predlaganih matic za menjavo smo zmanjšali, da smo uskladili število naročenih matic. Pri tem smo upoštevali, da je na območju Primorske in tudi Koroške problematika čebel z rumenimi obročki na zadku bolj izražen, zato smo tem čebelarjem dodelili nekoliko več čebel. Pri tem smo upoštevali tudi lokacijo vzrejevalcev od katerih so posamezni čebelarji prejeli matice, da so bile razdalje med njimi čim krajše. Po koncu usklajevanja smo imeli podatke kateri čebelarji dobijo kolikšno število matic ter od katerega vzrejevalca.

3.9 Informiranje terenskih svetovalcev o številu dodeljenih matic posameznemu čebelarju

Po uskladitvi povpraševanja po maticah s številom odkupljenih matic, smo vsakemu terenskemu svetovalcu poslali pošto v kateri smo jim posredovali informacije kdaj bodo prejeli matice od vzrejevalca. Poleg tega smo jim ob tem poslali tudi zbirne obrazce na katerih smo zapisali kateri čebelarji so upravičeni do menjave čebeljih matic in do kolikšnega števila le teh. Poslali smo jim tudi navodila za menjavo matic ter evidenčni list za evidentiranje kateremu čebelarju so oddali katero izmed čebeljih matic. Seznam terenskih svetovalcev, ki so sodelovali v programu je razvidno iz naslednje preglednice.

Preglednica 3: Seznam terenskih svetovalcev, ki so prevzeli matice v programu spodbujanje osnovne odbire in menjava matic.

	Priimek	Ime	Naslov	Št.pošte	Pošta
1	Madjar	Jakob	Čopova ulica 2	9000	Murska Sobota
2	Markič	Janez	Turistična ulica 8	4202	Naklo
3	Anzeljc	Rajko	Nova vas 88	1385	Nova vas
4	Tratnjek	Franc	Ižakovci 43a	9231	Beltinci
5	Babič	Klavdijo	Gračišče 34a	6272	Gračišče
6	Sajtl	Vinko	Gor. Gradišče 5	8310	Šentjernej
7	Borštnik	Branko	Prilesje 3a	1315	Velike Lašče
8	Pintar	Tomaž	Gorenja vas - Rateče 54	4220	Škofja Loka
9	Milinkovič	Dušan	Sela pri Otovcu 25	8340	Črnomelj
10	Goričan	Janko	Sv. Danijel 34a	2371	Trbonje
11	Babnik	Peter	Miličinskega 10	3000	Celje
12	Marinko	Roman	Podpeška cesta 173	1351	Brezovica
13	Podrižnik	Franc	Kokarje 30	3331	Nazarje
14	Praper	Pavel	Stržovo 35	2392	Mežica
15	Čuš	Martin	Rimska pl.23	2250	Ptuj
16	Kitak	Stanislav	Prvenci 19	2281	Markovci
17	Anton	Sušl	Ul. Gradnikove brig. 18	5271	Vipava
18	Kobe	Franc	Dolž-Lipnica 15	8000	Novo mesto

3.10 Informiranje vzrejevalcev o naslovih terenskih svetovalcev za razpošiljanje matic in razpošiljanje matic

Vzrejevalci čebeljih matic so na podlagi prejete informacije vzrejene matice razposlali terenskim svetovalcem. Ob tem so imeli tudi njihove kontaktne podatke, da so se lahko dogovorili za predajo matic tudi na kakšen drug način. V nekaterih primerih so se dogovorili, da jim bodo matice poslali v kasnejšem datumu, vendar ne po 31. juniju. S tem v zvezi so vse matice razposlali na način, da so bile pri terenskih vzrejevalcih do 1. julija 2018.

3.11 Razdeljevanje matic določenim čebelarjem

Terenski svetovalci so matice s strani vzrejevalcev prejeli med 27. in 1. julijem 2018. S strani ČZS so že pred tem prejeli informacijo katerim čebelarjem morajo prejete matice dostaviti. Na podlagi vseh informacij so terenski svetovalci matice razdeljevali med 27. junijem in 4. julijem 2018. Pri tem so čebelarjem, ki niso večji menjave pri opravi tudi pomagali. Vsem čebelarjem so od predaji matic posredovali tudi navodila za zamenjavo matic (Priloga 3). Ob prevzemu matic so se čebelarji podpisali na zbirni seznam in s tem potrdili prejem matic.

3.12 Prejemanje obrazcev o izvedeni menjavi pri čebelarjih s strani terenskih svetovalcev JSSČ

Po opravljeni menjavi so nam terenski svetovalci posredovali evidenčne liste iz katerih je razvidno katere matice so oddali določenemu čebelarju ter datum dostave le teh. Nekateri čebelarji so po določenem obdobju izpolnili še obrazec za poročanje o zadovoljstvu prejetih matic v okviru ukrepa menjave matic, v katerem so zapisali koliko matic uspešno zalega v novih čebeljih družinah in ali so s prejetimi maticami zadovoljni.

4 REZULTATI - DOSEŽENI CILJI UKREPA

4.1 Izvedba menjave matic

V ukrep menjave smo vključili 269 čebelarjev iz celotne Slovenije. Pri vključitvi čebelarjev smo posebno pozornost namenili čebelarjem z območja Koroške in Primorske, saj smo na njihovem območju na podlagi pregleda stanja ugotovili povečan odstotek čebel križancev. S Primorske smo dobili manj povpraševanja po maticah kot smo pričakovali, čeprav smo čebelarje na tem območju še posebej motivirali va vstop v ukrep. Terenskim svetovalcem smo tudi predali rezultate v letu 2015 opravljene morfološke analize čebel, pri kateri smo ugotovili na katerih območjih se pojavlja večji odstotek čebel z rumenimi obročki. Seznam občin v katerih je bilo ugotovljeno več kot 2 odstotka čebel križancev je prikazan v spodnji preglednici.

Preglednica 4: Seznam občin v Sloveniji v katerih je bilo ugotovljeno v letu 2015, v povprečju več kot 2 odstotka čebel z rumenimi obročki

št.	občina	odstotek	št.	občina	odstotek
1	ŠEMPETER-VRTOJBA	28,9	17	DIVAČA	4,5
2	MIREN-KOSTANJEVICA	19,4	18	GORNJI PETROVCI	4,3
3	KANAL	19,2	19	BRDA	4,1
4	KOBARID	12,1	20	KOBILJE	4,0
5	PODČETRTEK	11,9	21	ROGATEC	4,0
6	OSILNICA	9,8	22	BISTRICA OB SOTLI	3,9
7	TOLMIN	9,7	23	NOVA GORICA	3,8
8	KOSTEL	9,1	24	ŠKOCJAN	3,2
9	ŠALOVCI	7,7	25	VUZENICA	3,0
10	DRAVOGRAD	6,4	26	RADLJE OB DRAVI	2,8
11	MUTA	6,0	27	HAJDINA	2,5
12	KOMEN	5,7	28	BREŽICE	2,3
13	VIPAVA	5,6	29	POLZELA	2,2
14	MAJŠPERK	5,2	30	DOLENJSKE TOPLICE	2,1
15	RENČE-VOGRSKO	5,2	31	KOPER	2,0
16	AJDOVŠČINA	4,7			

Na podlagi pregleda smo ugotovili, da je odstotek čebel križancev v Sloveniji različen. Problematika je bila ocenjena kot najbolj problematična v občinah Šempeter-Vrtojba, Miren-Kostanjevica, Kanal, Kobarid in v Podčetrtku. Tem območjem smo v okviru ukrepa želeli nameniti večjo pozornost oz. jim namenili večje število matic za menjavo.

Skupno smo v okviru ukrepa zamenjali 1200 matic. Pri tem smo tudi sledili cilju, da v ukrep vključimo čim več čebelarjev in tako je bilo v letošnjem letu v ukrep vključenih 269 čebelarjev. V ukrep so bili vključeni vsi čebelarji, ki so preko terenskih svetovalcev izrazili interes za menjavo in so izpolnjevali zahtevane pogoje. S tem smo izpolnili oba zastavljena cilja.

Preglednica 5: Seznam terenskih svetovalcev, ki so prevzeli matice v programu Spodbujanje osnovne odbire in menjave čebeljih matic in kolikšnem številu čebelarjem so jih razdelili.

	Priimek	Ime	Naslov	Pošta	Čebelarji izpol. Pogoje	dodeljeno
1	Madjar	Jakob	Čopova ulica 2	Murska Sobota	22	129
2	Markič	Janez	Turistična ulica 8	Naklo	17	122
3	Anzeljc	Rajko	Nova vas 88	Nova vas	9	41
4	Tratnjek	Franc	Ižakovci 43a	Beltinci	23	114
5	Babič	Klavdijo	Gračišče 34a	Gračišče	4	24
6	Sajtl	Vinko	Gor. Gradišče 5	Šentjernež	13	40
7	Borštnik	Branko	Prilesje 3a	Velike Lašče	10	46
8	Pintar	Tomaž	Gorenja vas - Rateče 54	Škofja Loka	8	44
9	Milinkovič	Dušan	Sela pri Otovcu 25	Črnomelj	9	46
10	Goričan	Janko	Sv. Danijel 34a	Trbonje	34	123
11	Babnik	Peter	Miličinskega 10	Celje	20	79
12	Marinko	Roman	Podpeška cesta 173	Brezovica	14	105
13	Podrižnik	Franc	Kokarje 30	Nazarje	3	9
14	Praper	Pavel	Stržovo 35	Mežica	34	87
15	Čuš	Martin	Rimska pl.23	Ptuj	22	86
16	Kitak	Stanislav	Prvenci 19	Markovci	15	54
17	Anton	Sušl	Ulica Gradnikove brigade 18	Vipava	6	25
18	Kobe	Franc	Dolž-Lipnica 15	Novo mesto	6	26
					269	1200

V okviru ukrepa smo preko terenskih svetovalcev ozaveščali čebelarje o morfoloških znakih, značilnih za kranjsko čebelo, ter o pomenu ohranjanja kranjske čebele v Sloveniji, kar je pomemben cilj naloge.

4.2 Izvedba nadzora nad menjavo čebeljih matic

Po opravljeni menjavi smo opravili še nenapovedane obiske čebelarjev, ki so prejeli matice za menjavo. Ugotavljali smo sprejem matic in zadovoljstvo čebelarjev s prejetimi maticami. Preglede smo opravili pri 14 čebelarjih. Na podlagi opravljenih pregledov ugotavljamo, da so čebelarji v glavnem z menjavo zadovoljni in da nove matice v večini primerov primerno izlegajo jajčeca v družinah. Le manjše število čebelarjev je sporočilo, da so imeli težave s sprejemom novih matic v družinah in da so čebele dodano matico po določenem obdobju »prelegle«.

Vsa dokazila, ki se nanašajo na izvedbo naloge (zbirni obrazci, seznam čebelarjev prejemnikov matic, zapisniki pregledov...) so arhivirana pri izvajalcu naloge v sobi 1.11, za njih pa je zadolžen dr. Peter Kozmus.

5 RAZPRAVA, ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA

V letu 2018 smo ukrep izpeljali po zastavljenih ciljih. V ukrep smo vključili 269 čebelarjev, pri katerih smo zamenjali 1200 matic. Zaradi tega ocenjujemo, da je bil ukrep menjave čebeljih matic v letu 2018 uspešen. Ukrep je bil pri glavnini čebelarjev, ki so sodelovali v programu dobro sprejet. Terenski svetovalci so v okviru ukrepa pri čebelarjih utrdili razločevanje delavk kranjske čebele od križancev, kar bo pripomoglo k njihovem boljšem svetovanju čebelarjem v prihodnje. Predvidevamo, da bodo rezultati menjave ponovno vidni tudi na območju Koroške, saj je bilo na tem območju zamenjanih 210 matic. Čebelarje smo v okviru ukrepa informirali o morfoloških znakih, značilnih za kranjsko čebelo in o nujnosti lastne vzreje matic.

Naročniku za prihodnje obdobje predlagamo, da izvajalcu omogoči opravljanje nadzora v mesecu avgustu, ko so rezultati menjave matice boljše boljše vidni in čebelarji lažje podajo oceno o zadovoljstvu prejetih matic.

Pripravil:

dr. Peter Kozmus

Priloge:

Priloga 1: Število odkupljenih matic od vzrejevalcev za namen izvedbe ukrepa.

Priloga 2: Poimenski seznam terenskih svetovalcev, ki so sodelovali v ukrepu in število prevzetih matic.

Priloga 3: Navodila za menjavo matic v čebeljih družinah

Letno poročilo o izvedenem ukrepu: *Spodbujanje osnovne odbire in menjava čebeljih matic, za leto 2018*

Priloga 1: Število odkupljenih matic od vzrejevalcev za namen izvedbe ukrepa v letu 2018.

Ime	Priimek	Naslov	Pošta	št. matic
Jože	Herbaj	Nedelica 29	9224 Turnišče	50
Julij	Pokorni	Gačnik 3	2211 Pesnica	50
Mitja	Nakrst	Žeje 30	1233 Dob pri Domžalah	100
Jožefa	Kapun Maršik	Vaneča 70a	9201 Puconci	100
Janez	Dremelj	Dragovšek 13	1275 Šmartno pri Litiji	150
Darko	Grm	Hude Ravne 1	1273 Dole pri Litiji	200
Jože	Vidovič	Apače 300	2324 Lovrenc na Dr. Polju	150
Robert	Bali	Apače 303	2324 Lovrenc na Dr. Polju	200
Andrej	Zemljič	Boračeva 33	9252 Radenci	200

1200

Priloga 2: Poimenski seznam terenskih svetovalcev, ki so sodelovali v ukrepu in število prevzetih matic.

št.	Priimek	Ime	Naslov	Pošta	št. vkl. čeb	dodeljeno
1	Madjar	Jakob	Čopova ulica 2	Murska Sobota	22	129
2	Markič	Janez	Turistična ulica 8	Naklo	17	122
3	Anzeljc	Rajko	Nova vas 88	Nova vas	9	41
4	Tratnjek	Franc	Ižakovci 43a	Beltinci	23	114
5	Babič	Klavdijo	Gračišče 34a	Gračišče	4	24
6	Sajtl	Vinko	Gor. Gradišče 5	Šentjernej	13	40
7	Borštnik	Branko	Prilesje 3a	Velike Lašče	10	46
8	Pintar	Tomaž	Gorenja vas - Rateče 54	Škofja Loka	8	44
9	Milinkovič	Dušan	Sela pri Otovcu 25	Črnomelj	9	46
10	Goričan	Janko	Sv. Danijel 34a	Trbonje	34	123
11	Babnik	Peter	Miličinskega 10	Celje	20	79
12	Marinko	Roman	Podpeška cesta 173	Brezovica	14	105
13	Podrižnik	Franc	Kokarje 30	Nazarje	3	9
14	Praper	Pavel	Stržovo 35	Mežica	34	87
15	Čuš	Martin	Rimska pl.23	Ptuj	22	86
16	Kitak	Stanislav	Prvenci 19	Markovci	15	54
17	Anton	Sušl	Ulica Gradnikove brigade 18	Vipava	6	25
18	Kobe	Franc	Dolž-Lipnica 15	Novo mesto	6	26
					269	1200

Priloga 3: Navodila za menjavo matic v čebeljih družinah

Menjava čebeljih matic v okviru Uredbe o izvajanju ukrepov na področju čebelarstva v RS v letih 2017-2019

NAVODILA ZA MENJAVO MATIC V ČEBELJIH DRUŽINAH

Mlado matico dodajamo ob sončnem vremenu, zaželeno je, da je prisotna paša. Ob deževnem vremenu se dodajanja matic rajši ne lotimo, ampak z menjavo kakšen dan počakajmo. V primeru, da v okolici ni paše je priporočljivo, da čebelam že dan pred dodajanjem mlade matice in v naslednjih dneh po dodajanju nudimo sladkorno pogačo.

POSTOPEK MENJAVE:

V ugodnih vremenskih razmerah iz panja odstranimo staro matico, mlado matico pa istočasno dodamo v panj v matičnici, v kateri smo jo dobili. Matičnico v panju namestimo tako, da imajo čebele dostop do odprtnic skozi katere pridejo v stik z mlado matico. Matičnico položimo med sate s pokrito zalego vendar čebelam še ne omogočimo dostopa do sladkornega testa in matice.

Naslednji dan preverimo razpoloženje v čebelji družini. Če delavke obsedajo matičnico, ob tem pahljajo s krili in jih z lahkoto odstranimo z matičnice so čebele mladi matici naklonjene. V tem primeru čebelam omogočimo dostop do sladkornega testa in matice ter panj zapremo. V primeru, da so čebele še nemirne in jih težje odstranimo z matičnice, čebelam dostopa do sladkornega testa in matice še ne omogočimo, ampak kakšen dan še počakamo. Ko čebelam po dnevu ali dveh dostop do sladkornega testa omogočimo, le te pregrizejo sladkorno testo in matica lahko zapusti matičnico.

NAMIG:

Sprejem matic ne preverjamo naslednji dan ampak čez en teden. Zavedati se moramo, da prezgoden pregled družine in vznemirjenje, ki ga ob tem povzročimo v družini lahko povzroči propad mlade matice. Pri pregledu sprejetja matice preverimo le prisotnost mlade zalege na sredinskem satu, matice pa pri pregledu ne iščemo.

Prosim, da do 12. julija 2018 na Čebelarstvo zvezo Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica, pošljete stare matice in 5 čebel delavk, z rumenimi obročki na zadku, iz istega panja.

Želim vam uspeha pri menjavi matic!

dr. Peter Kozmus I.r.

strokovni vodja rejskega programa
za kranjsko čebelo